

EL SISTEMA VALENCIÀ DE CIÈNCIA I TECNOLOGIA

Al voltant de la Memòria del Pla Nacional de R+D: el punt de partida d'una "Llei de la Ciència" pròpia

La CICYT acaba de publicar la *Memoria de Actividades del Plan Nacional de I+D en 1995*, un document que fou aprovat pel Consell de Ministres el propassat mes de juny. La memòria presenta en aquesta ocasió el valor afegit d'aportar les principals dades corresponents a l'evolució de la que fou la segona fase del Pla (1992-1995). De segur que aquest balanç quadriennal —juntament amb l'exhaustiva informació que el precedeix— permetrà fer assenyades valoracions i projeccions sobre la salut del sistema espanyol de ciència i de tecnologia. Per bé que aquest no és el nostre propòsit, hem considerat oportú comentar alguns dels indicadors més remarcables referits al nostre sistema de R+D, tot just quan està a punt d'iniciar-se el debat parlamentari sobre un projecte de Llei de Foment i de Coordinació de la Recerca i del Desenvolupament Tecnològic de la Comunitat Valenciana, això que s'ha anomenat la "Llei de la Ciència".

Si Espanya apareix clarament instal·lada en la coneguda "paradoxa europea" (investigació científica de qualitat + dèficit en innovació tecnològica), el cas valencià es perfila a la llum de les dades de forma encara més inquietant. Les principals mancances en matèria de R+D a escala estatal —que comptat i debatut es pot resumir com simplement la "meitat de la mitjana europea" tant en recursos humans com en materials operant en el sistema— s'accentuen quan enfoquem l'anàlisi cap al País Valencià. Així, malgrat el fort creixement experimentat per la nostra despesa en R+D executada en el període 1987-1993 —que, segons l'INE, passa del 3,7% al 5,8% del total espanyol, que alhora creix durant aquest període amb una taxa acumulativa anual del 15,7%—, aquesta despesa encara és molt lluny de la que ens hauria de correspondre per la nostra participació en el PIB estatal o en relació amb la nostra població (aproximadament el 10% en ambdós casos). Tanmateix, a aquest primer factor de debilitat s'afegeix un desequilibri estructural considerable. El 1993 les empreses espanyoles aportaren el 42% dels fons i executaren prop del 49% de la despesa en

«MALAURADAMENT, ELS VALENCIANS PODEM PERDRE UNA OPORTUNITAT HISTÒRICA SI NO S'ESMENA EL TEXT DEL PROJECTE DE LLEI DE LA CIÈNCIA»

R+D, ocupant el 26% dels investigadors. Si recordem, però, que en la "paradoxal" Unió Europea les xifres corresponents són, respectivament, 53%, 63% i 50% (dels seus globals), s'afegeix més penúria a les nostres dades: el percentatge de la despesa empresarial en R+D executada a les empreses valencianes és només del 3,56% de l'estatal, que correspon al 30% de la despesa total executada al País Valencià; d'altra banda, aquestes empreses tot just donen treball al 15% dels nostres investigadors. Els bons rendiments assolits pels investigadors del sector públic —que, de fet, solament constitueixen un 7% del total espanyol— ni poden pal·liar un dèficit que es va fent crònic ni ocultar, sinó tot el contrari, la desconfiança del mateix empresari en les seues possibilitats, o la preocupant desconexió que persisteix entre les comunitats científica i empresarial.

On es vol arribar amb aquest sistema de R+D? I com? Les dades mostren que el valencià és un sistema que manté la capacitat de creixement i que s'ha anat afermant de manera competitiva en els darrers anys, però que es troba encara molt distant d'allò que per les nostres característiques socioeconòmiques ens correspondria representar. L'increment i l'articulació del sistema de R+D haurien, doncs, de constituir els eixos centrals de tota política sensata impulsada des de les diferents administracions amb responsabilitats en una matèria que tot sovint ha estat qualificada com "estratègica". Malauradament, els valencians podem perdre, en aquest sentit, una oportunitat històrica si no s'esmena el text del projecte de "Llei de la Ciència". La proposta actual no es compromet amb cap horitzó raonable pel que fa a finançament de R+D —quan arribarem, si és que ho volem, a la mitjana espanyola o, pitjor encara, a l'europea?— i es formula un mecanisme de coordinació entre les conselleries amb competència en matèria de R+D molt poc creïble. L'escepticisme davant de l'eficàcia de la futura "Llei de la Ciència" per al País Valencià és, doncs, inevitable.

MÈTODE